

LUONTOARVOJEN PERUSSELVITYS NAANTALIN ISO VASIKKALUODOSSA KIINTEISTÖLLÄ 529-528-1-177

FM Turcka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

6.8.2021

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET	4
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	4
5. LAJISTO.....	10
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	11
7. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	12

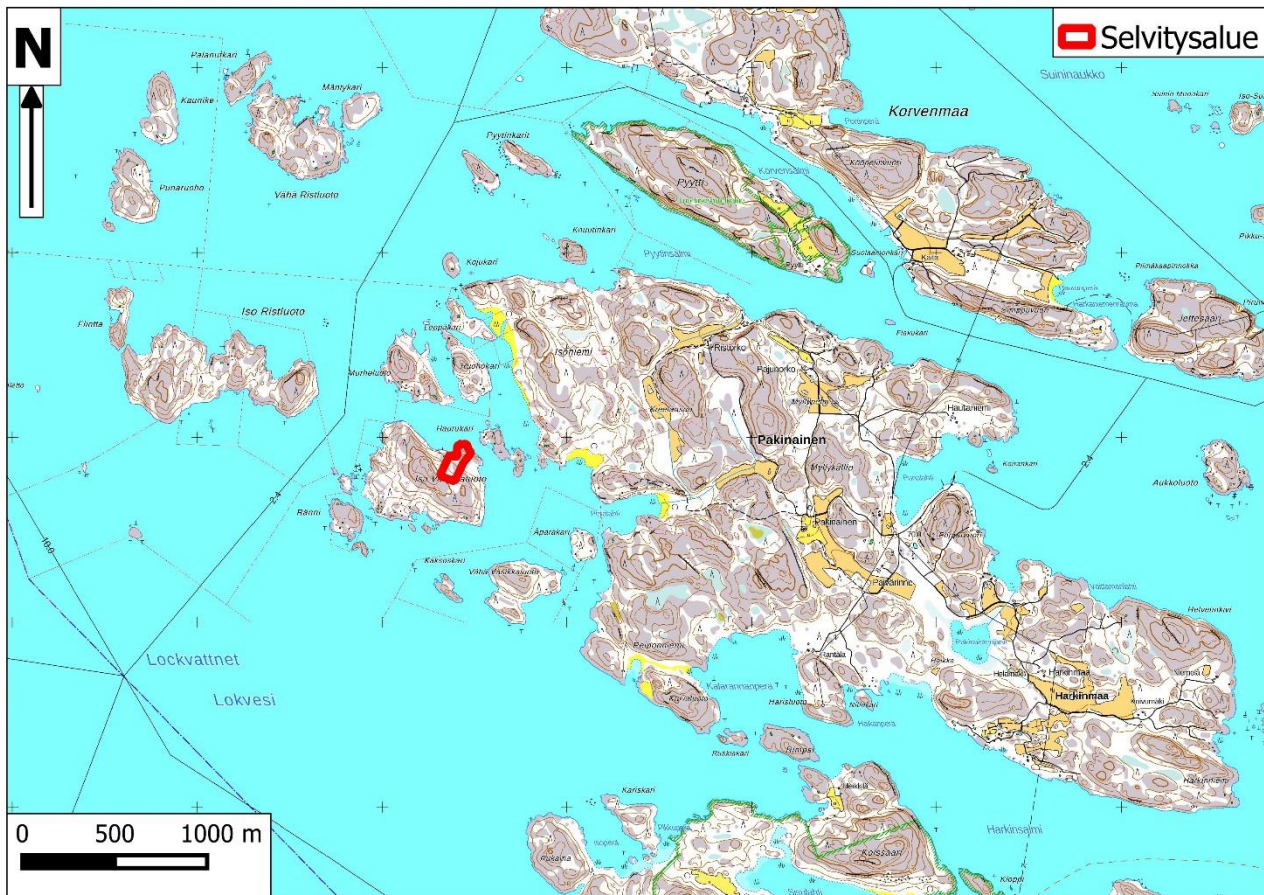
Kannen kuva: Mäntymetsää luontotyyppikuviolla 5 lähellä rantaa.

Pohjakartta ja ilmakuva: © Maanmittauslaitos 08/2021

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
 Hanhenkaari 10 as 16
 21420 Lieto
 Puh. 045-6793602

1. JOHDANTO

Aki Linnakoski tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Naantalien Rymättylässä Iso Vasikkaluodon saarella sijaitsevalta kiinteistöltä 529-528-1-177 (kartta 1). Selvitystä tullaan käyttämään ranta-asemakaavoituksen tausta-aineistona. Selvityksen laati FM (biologi) Turcka Korvenpää.

Kartta 1. Selvitysalue (rajattu punaisella).

Työn tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Selvitysalueelle tehtiin maastokäynti 28.7.2021. Maastokäynnillä keskityttiin erityisesti kasvillisuuteen, kasvilajistoon ja luontotyypeihin. Samalla arvioitiin alueen potentiaalista linnustollista arvoa, potentiaalista merkitystä lepakoille sekä etsittiin lepakoille sopivia päiväpiloja ja talvehtimispaikkoja sekä uhanalaisten, silmälläpidettävien, harvinaisten ja EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajien esiintymiä. Työssä kartoitettiin luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät

kohteet sekä uhanalaiset luontotyytit ja muut luonnonarvoiltaan merkittävät kohteet. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin.

Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä. Lisäksi hyödynnettiin Tiira -lintuhavaintopalvelua.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Naantalın Rymättylässä Pakinaisten länsipuolella. Se kattaa noin 1,6 ha laajuisen kiinteistön Iso Vasikkaluodon saaren koillisosassa (kartta 1). Kiinteistö on tällä hetkellä rakentamaton, mutta sijaitsee kahden rakennetun kesämökkityntin välissä.

Pohjoisrannan kalliolla kasvaa melko luonnontilaista, suhteellisen tiheää männikköä. Kallion länsipuolen pienessä lahdessa on ruovikkoa, josta itään sijaitsevan laakson entinen niitty on kasvamassa umpeen. Lahden etelärannalla on hyvin kapea tervaleppävyöhyke, joka vaihtuu nopeasti kuivahkoksi ja tuoreeksi kangasmetsäksi. Kangasmetsän puusto on melko vanhaa ja saanut kasvaa jo jonkin aikaa ilman merkittävää puuston käsittelyä.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain suojelemia luontotyyppijä, rauhoitettuja luonnonmuistomerkkejä, vesilain suojelemia pienvesiä, metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä eikä valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttäviä kohteita. Pohjoisrannan kalliomännikkö (luontotyyppikuvio 2) kuuluu kalliometsiin, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin viiteen luontotyyppikuvioon, joiden rajauksessa käytettiin apuna ilmakuvaa. Luontotyyppikuviointi esitetään kartoilla 2-3.

Kuvio 1: Melko jyrkästi avoveteen rajautuva tiheä ruovikko (kuva 1). Ruovikossa kasvaa myös mm. poimuhierakkaa (*Rumex crispus*), rantamataraa (*Galium palustre*) ym. muita pehmeikkörantojen kasveja.

Kuva 1. Pohjoisrannan lahden ruovikkoa (luontotyypikuvio 1).

Kuvio 2: Karu kalliomännikkö, jossa kasvaa pienikokoisia, hitaasti kasvaneita ja osittain kilpikaarnaisia vanhoja mäntyjä (kuva 2). Puusto on melko luonnontilaista. Kuviolla on kaksi keloja ja yksi isompi maassa makaava lahopuu (kuva 3). Mäntyjen lomassa on hieman katajaa. Eräältä vanhalta männyltä löytyi männynkääpä (*Phellinus pini*), joka on tyypillinen iäkkäiden saaristomäntyjen monivuotisia itiöemiä tuottava sieni. Niukkalajiseen kasvistoon kuuluvat mm. metsälauha (*Avenella flexuosa*), puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*), mustikka (*V. myrtillus*), variksenmarja (*Empetrum nigrum*) ja metsätähti (*Lysimachia europaea*). Sammalista tavataan esim. kangasrahkasammalta (*Sphagnum capillifolium*). Maastokarttaan merkitty jyrkänne on karu ja enimmillään noin neljä metriä korkea. Sillä kasvaa kuitenkin niukasti karvakiviyrttiä (*Woodsia ilvensis*). Rantakallioilla ei ole varsinaista merenrantakallioille tyypillistä putkilokasvistoa, mutta niemenkärjen pienessä kivikkorantalaidussa esiintyvät tyypilliset merenrantalajit merirannikki (*Lysimachia maritima*), suolavihvilä (*Juncus gerardii*) ja ruoholaukka (*Allium schoenoprasum*). Ruovikon reunassa on muutama pienikokoinen tervaleppä.

Kuvio kuuluu kalliometsiin, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Männikköiset kalliometsät on Varsinais-Suomen saaristossa hyvin yleinen luontotyyppi. Monesti saarten kalliomänniköt ovat säilyneet puustoltaan selvästi tavanomaista luonnontilaisempina. Tämä

pienialainen kalliomännikkö ei ole tavanomaista Lounaisaariston kalliomännikköä luonnontilaisempi, joten sitä ei rajattu maankäytössä huomioitavaksi luontokohteeksi.

Kuva 2. Jäkäläistä männikköä kallion laella (luontotyyppikuvio 2).

Kuva 3. Kuivahkon kankaan männikkö luontotyyppikuvion 2 itäosassa.

Kuvio 3: Umpeen kasvava entinen niitty, jossa tervaleppäryhmät (kuva 4) vuorottelevat pienten, enimmäkseen kosteiden, niittyaukioiden (kuva 5) kanssa. Aukioiden kasvistoon kuuluvat runsaan hietakastikan (*Calamagrostis epigejos*) ohella mm. nokkonen (*Urtica dioica*) ja vadelma (*Rubus idaeus*). Ruovikon eteläpuolen kapealla kostealla niittykaistaleella on esim. nurmilauhaa (*Deschampsia cespitosa*), ruokohelpeä (*Phalaroides*

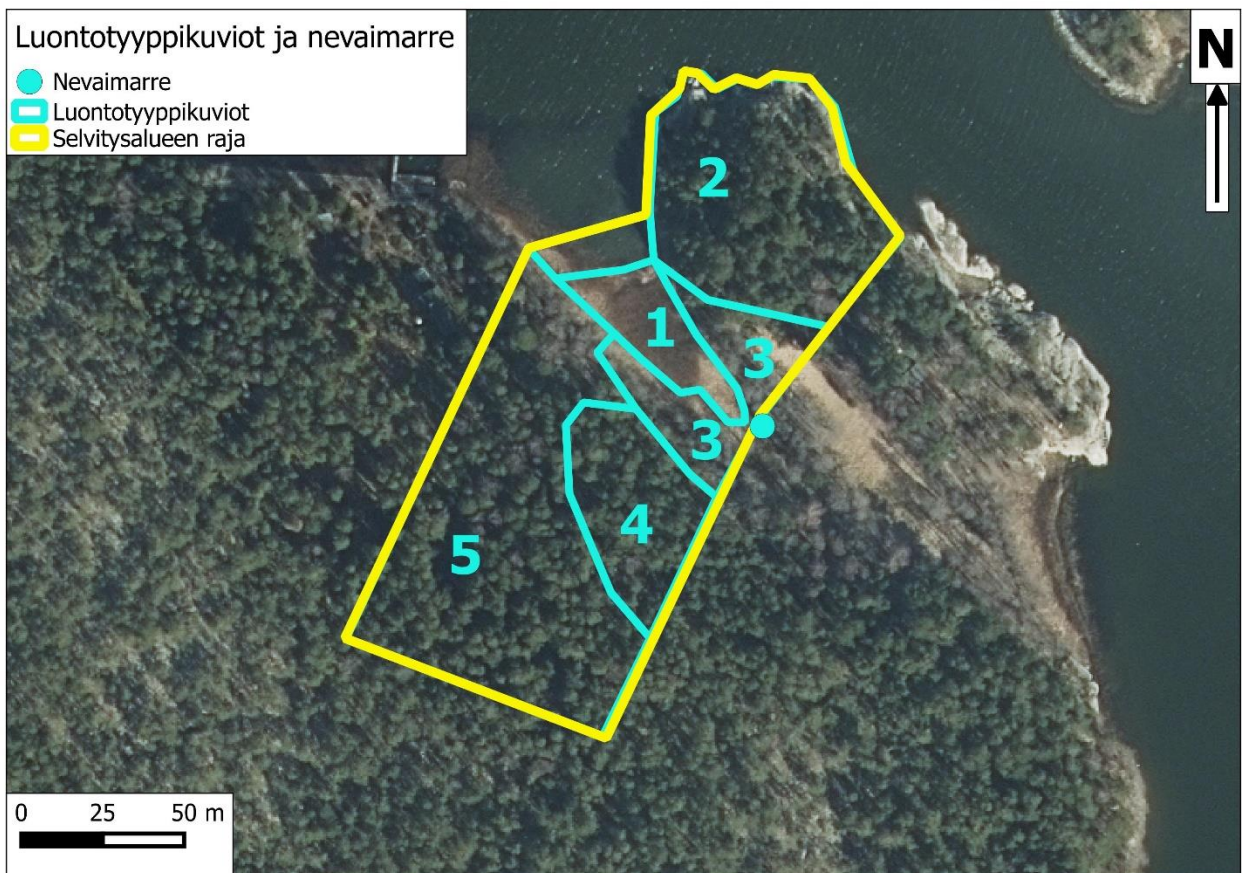
arundinacea) ja ranta-alpea (*Lysimachia vulgaris*). Ruovikon itäpäästä aivan kiinteistön rajalta löytyi muutaman neliömetrin laajuinen kasvusto rehevien luhtaisten rantojen suhteellisen harvinaista saniaista, nevimarretta (*Thelypteris palustris*). Se on varmaankin ollut aikoinaan runsaampi, sillä maankohoamisen vuoksi kasvupaikka on nykyään lajille melko kuiva. Kuvion pohjoisreunalla kasvaa melko paljon katajaa. Katajien ja metsänreunan mäntyjen keskellä on matalakasvuisempaa, kuivempaa niittyä, jolla esiintyy mm. nurmirölliä (*Agrostis capillaris*) ja niittynätkelmää (*Lathyrus pratensis*). Huomionarvoisia perinnebiotooppikasveja ei löytynyt, mutta niityn arvoa voisi palauttaa puustoa raivaamalla ja kasvillisuutta niittämällä (katso myös kappale 6).

Kuva 4. Tervaleppiä umpeen kasvavalla entisellä niityllä (luontotyyppikuvio 3).

Kuva 5. Vielä avoin niittylaikku luontotyyppikuvioilla 3.

Kartat 1-2. Luontotyyppikuviot ja nevimarrekasvusto maastokartalla ja ilmakuvalla.

Kuvio 4: Melko pienikokoista, mutta suhteellisen vanhaa mäntyä kasvava kuivahko kangasmetsä (kuva 6), jossa kallio on lähellä maanpintaa. Maassa makaa muutama lahopuu. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden mustikan ja puolukan lisäksi mm. variksenmarjaa ja metsätähteä. Painanteessa olevan pienen soistuneen laikun kasvistoon kuuluvat esim. jousivihvilä (*Juncus filiformis*) ja jokapaikansara (*Carex nigra*).

Kuva 6. Männikköä luontotyyppikuviolla 4.

Kuvio 5: Melko vanhaa kuivahkon - tuoreen kankaan havumetsää. Aivan rannalla on kapea tervaleppävyöhyke (kuva 7), jossa esiintyy mm. lehtoarhoa (*Moehringia trinervia*), sananjalkaa (*Pteridium pinetorum*) ja nokkosta. Sen eteläpuolella rinteiden alaosassa puusto on selvästi mäntyvaltaista (kansikuva), mutta hieman ylempänä kuusen osuus kasvaa (kuva 8) niin, että paikoitellen kuusi ja mänty ovat yhtä runsaita. Kiinteistön länsireunassa on vanhoja rauduskoivuja. Kuviolla kasvaa myös joitakin suhteellisen iäkkäitä pihlajia. Puuston tiheys vaihtelee melko paljon, mutta enimmäkseen metsä on kuitenkin harvahkoa. Myös puuston ikärakenne on vaihteleva. Metsää ei ole käsitelty aivan viime vuosikymmeninä ja se onkin hieman tavanomaista luonnontilaisempaa. Maassa makaa jonkin verran tuulenkaatoja ja metsässä seisoo useita keloutuneita mäntyjä. Putkilokasvisto koostuu yleisistä tuoreiden ja kuivahkojen kankaiden lajeista. Siihen kuuluvat mm. mustikka, sananjalka, metsätähti, hietakastikka, puolukka, metsälauha, kevätpiippo (*Luzula pilosa*), metsäalvejuuri (*Dryopteris carthusiana*), oravanmarja (*Maianthemum bifolium*) ja sormisara (*Carex digitata*). Maastokartasta poiketen avokallio ei ulotu maanpintaan. Kuvion länsireunalla sijaitsee kuitenkin lyhyt, vain muutaman metrin korkuinen, karu kallioseinä.

Kuva 7. Tervaleppiä rannalla luontotyyppikuviolla 5.

Kuva 8. Ylempänä rinteellä kuusen osuus kasvaa (luontotyyppikuvio 5).

5. LAJISTO

Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella Iso-Vasikkaluodon saarelta ei tunneta uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä.

Tässä työssä havaittiin paikallinen töyhtötiainen, joka on viime vuosikymmenten aikana tapahtuneen voimakkaan vähentymisensä vuoksi luokiteltu nykyään uhanalaiseksi

(vaarantunut), vaikka onkin vielä melko tavallinen. Laji havaittiin myös viereisen kiinteistön luontoselvityksessä vuonna 2020 (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2020). Töyhtötiainen suosii vanhoja mäntyvaltaisia metsiä, joissa on pesäkolon kaivertamiseen sopivia lahoja pötkelöitä. Iso Vasikkaluodossa kasvaa laajalti sille sopivaa metsää. Luontotyyppikuvion 5 mäntymetsän säästäminen ainakin suurimmaksi osaksi ennallaan parantaisi töyhtötiaisen säilymismahdollisuuksia saaren linnustossa. Yksittäisiä puita voidaan kaataa, kunhan metsän yleisilme säilyy jokseenkin ennallaan. Yleisesti ottaen selvitysalueen pesimälinnusto koostunee tavallisista metsäisten saarten linnuista. Tämä arvio perustuu lähinnä tarjolla oleviin elinympäristöihin, sillä lintujen laulukausi oli maastotöiden aikana jo ohi ja sää oli sateinen, mikä vähensi lintujen aktiivisuutta.

Saaren pohjoisrannan pienen lahden ruovikon pohjukassa umpeen kasvavalla entisellä niityllä on muutaman neliömetrin kasvusto rehevien luhtaisten rantojen suhteellisen harvinaista saniaista, nevaimarretta. Esiintymä lienee ollut aiemmin runsaampi, sillä kasvupaikka on maankohoamisen myötä nykyään lajille melko kuiva.

Selvitysalueella ei ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia pienvesiä. Pohjoisrannan ruovikossa ei ole ruovikon sisään jääviä avovesilampareita, joita viitasammakot suosivat, vaan ruovikko jatkuu yhtenäisenä avoveteen asti. Veden suolapitoisuus ei sinänsä välttämättä olisi viitasammakolle liian korkea.

Lepakoille sopivia päiväpiiloja (kuten kolopuita), lisääntymispaikkoja tai talvehtimispaikkoja ei löydetty. Maisemarakenteen perusteella arvioituna selvitysalueella ei liene tavanomaista metsäistä saarta suurempaa merkitystä lepakoille, vaikka lepakkoja siellä varmaankin esiintyy.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kiinteistön pohjoisosan kalliomännikkö kuuluu kalliometsien (silmälläpidettävä) luontotyyppiin. Kalliomänniköt ovat Lounaissaaristossa yleisiä ja niillä kasvaa usein vanhaa ja melko luonnontilaista puustoa. Selvitysalueen pienialainen kalliomännikkö ei ole tavanomaista Lounaissaariston kalliomännikköä luonnontilaisempi, joten sitä ei rajattu maankäytössä huomioitavaksi luontokohteeksi. Selvitysalueella ei ole muitakaan maankäytössä varsinaisesti huomioitavia luontotyyppikohteita. Kiinteistön pohjoisosan umpeen kasvavaa niittyä voi kuitenkin hoitaa niittämällä ja kuljettamalla niittojäte pois

niityltä. Tämä torjuisi niityn rehevöitymistä ja parantaisi sen arvoa. Samoin niitylle kasvanutta tervalepikkoa voi poistaa.

Iso Vasikkaluodon pesimälinnustoon kuuluu uhanalainen (vaarantunut) töyhtötiainen. Laji on yhä melko yleinen, vaikka se onkin viime vuosikymmeninä voimakkaasti vähentynyt. Töyhtötiaiselle sopivaa vanhaa mäntymetsää kasvaa Iso Vasikkaluodossa laajalti. Linnuston perusteella ei ole tarpeen esittää varsinaisia maankäyttösuosituksia, mutta luontotyyppikuvion 5 mäntymetsän säästäminen ainakin suurimmaksi osaksi ennallaan parantaisi töyhtötiaisen säilymismahdollisuuksia saaren linnustossa. Yksittäisiä puita voidaan kaataa, kunhan metsän yleisilme säilyy jokseenkin ennallaan.

Lepakoille sopivia päiväpiiloja, lisääntymispaikkoja tai talvehtimispaikkoja ei löytynyt. Maisemarakenteen perusteella arvioituna selvitysalueella ei liene tavanomaista metsäistä saarta suurempaa merkitystä lepakoille, vaikka lepakkoja siellä varmaankin esiintyy. Alueella ei ole viitasammakolle sopivia kutupaikkoja.

7. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2020. Luontoselvitys Naantalin Iso Vasikkaluodossa kiinteistöllä 529-528-1-8. 12 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

<https://vanhatkartat.fi/>